

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCHER MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERZEKERING

AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.

Kapitaal-Verzekering **Rente-Verzekering.**

Venduhuis „DIE HAGHE”

SCHEVENINGSCHER VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter
publieke veiling. Men betaalt 4 pCt van de opbrengst
der verkochte goederen. De Directie: H. KRUIK.

INHOUD: Emiel Hullebroeck over den Maleischen
Volkszang. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-
Indië. — Feuilleton. — Suriname. — Curaçao. —
Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. —
Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost-
en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Ingezonden.

EMIEL HULLEBROECK over den Maleischen Volkszang.

Het was een verrukkelijke avond voor de velen,
die den 18den December in de zaal Diligentia waren
opgekomen, om te luisteren naar hetgeen de bekende
Vlaamsche toondichter, na een reis van weinige
maanden in Indië, zou te vertellen hebben over de
Indische muziek en de Maleische liederen uit alle
deelen van den Ned. Indischen Archipel.

Een verrukkelijke avond was het voor de velen,
die gaarne terugleven in de verlokkenende, rijke
Indische natuur, in de stille, rustige, verkwikkende
avonden bij helder maanlicht, de stilte alleen ge-
stoord door het zachte suizen van den avondwind in
het gebladerte, het gezoem van een verborgen insect,
en de uit de verte komende, welluidende tonen van
den eenzamen minnaar, in de ruimte zijn leed
klagend, of zijne zielsbegeerten verradend. „Wat
zal iemand na zoo'n kort verblijf in ons Indië ons
voor nieuws brengen?” — De vrager vergat, hoe wij
Hullebroeck reeds kennen als de strijder voor de
veredeling van den volkszang in zijn arm Vaderland,
voor de verheffing van het Nederlandsche lied, door
op te sporen hoe van oude tijden her het volk in
huiselijke, in stillen kring, ja in de eenzaamheid,
aan zijn gemoed, in vreugde en in lijden, in het lied
uiting gaf. Zoo iemand kon niet onbewogen blijven
bij de nieuwe, ongeunstelde tonen, die zijn oor al
luisterend in het Inlandsche leven opving. Toch gaf
hij den vrager bescheid in de inleiding van zijne

knappe, van ijverige studie en ernstig doordenken
getuigende toelichting tot de ten gehoor brengende
liederen, in zooverre, dat hij mededeelde, dat hij
reeds in zijn studietijd te Parijs van zijn leermeester
Bourgon de Conray had leeren verstaan het eigen-
aardige, het melodieuse in het Oostersche lied. Deze
had, daarin gesteund door de Fransche regeering,
in Fransch Indo-China het lied bestudeerd, en als
vrucht daarvan o.m. uitgegeven zijn Rhapsodie
Cambodjienne. Later heeft Hullebroeck de gelegen-
heid gehad om op een Europeesch congres Tagore
(Sourindro Mohun) te ontmoeten, van wien ver-
schillende studies zijn over Indische muziek, die hem
de Hindoe-tonwijze deed verstaan.

Behalve dus met zijne eigene natuurlijke gaven,
trad Hullebroeck niet onvoorbereid, niet geheel als
vreemdeling de Oostersche muziekwereld in.

Wat op zijn reis door Indië zijn nauwlettend oor
aan muziek of zang uit den volksmond bereikte,
trachtte hij in zich op te nemen, en in noten aan
te teekenen. Niet altijd onderzocht hij daarvoor
medewerking bij den zanger of de zangeres. Met
leedwezen vertelde hij, dat een fraai lied, dat hij
toevalligerwijze hoorde zingen, hem ontgaan was,
omdat de jonge maagd, die de klanken had doen
hooren, op zijne vraag die voor hem te herhalen,
halstarrig weigerde, en zelfs niet door den glans van
het muntmetaal daartoe te bewegen was.

Het Javaansche lied, dat meer in 't bijzonder in
de Vorstenlanden dient bestudeerd, gaf hij slechts
een bescheiden plaats. Het had hem voorhands
minder aangetrokken, omdat daarin te veel sporen
zijn van Westerschen invloed. Bijv. het avondliedje
Lientang, dat hij voordroeg, had hem zoozeer doen
denken aan Donna Lucia. De krontjongliedjes,
waarmede de Indo zijne geliefde een serenade brengt,
hebben weinig oorspronkelijks, danken hun ontstaan
vermoedelijk veel aan den invloed van de eerste
kolonisten, de Portugeezen. Hij bracht in herinne-
ring wat zijn landgenoot Mahieu met de Comedie
Stamboel in Indië had gewrocht, zijn goed pogen

bedervend door in het Maleisch opera's op te voeren
als de Faust. Aardige opmerkingen maakte hij ont-
rent het talent van improviseeren van den Maleier,
zooals o.a. van de leiders van ronggeng-troepen, hoe
de leiders van concurreerende gezelschappen, wan-
neer zij in elkanders nabijheid een vertooning geven,
onder het tokkelen op de rebalt, elkander of het
personeel van de naburige troep al zingende in beeld-
spraak bespotten en uitschelden.

Meer oorspronkelijk, d.w.z. meer verwant aan
den Hindoe-zang, kwam hem de Maleische zang op
Sumatra voor. Die zang is zeer melodieus, maar heeft
veelal een klagende, treurende, slepende toon, klinkt
echter zeer schoon. Hij gaf daarvan eenige treffende
voorbeelden. Bovenal roemde hij den zang, dien hij
in Amboina had waargenomen, o.a. op Saparoea,
het Parijs der Molukken. Die klank frisch en melo-
dieus. Van het minnelied, van de menari-liedjes,
liedjes bij het spel — het Rotan-trekken, het roei-
liedje: kolé, kolé, orembaai kolé, zacht gevoelvol,
over het water wegstervend, deed hij het fijne, het
lieve, het zoete begrijpen, en hij eindigde met een
opgewekt, levendig dansliedje: Sajang eh! rasasa-
jang eh!, Libat nona djaoe rasasajang eh Boi ba-
lancez Patiboi balancez, Rasa bagimana beta kawin
dangan se (Boi en Patiboi zijn de namen van nego-
rijen in de buurt van Amboina).

De verschillende liederen werden door den heer
H. zelve op de piano begeleid, waarop hij op
leffelijke wijze de Inlandsche muziek naar best ver-
mogen had overgezet. Bij de voordracht zijner
liederen deed hij deze telkens voorafgaan door ethno-
grafische merkwaardigheden omtrent de omgeving
of de omstandigheden, waarin zij gezongen werden.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Het Spoorwegvraagstuk.

Indertijd hebben we een en ander meegedeeld
over de spoorwegtoestanden te Soerabaja en den

Men vrage prospectus voor
het doen uitvoeren volgens
teekeningen en bestek van in-
wendige verbouwingen, sani-
taire en electr. installaties, enz.

N.V. voor Binnenhuis-architectuur en Meubelkunst
CORN. VAN DER SLUIJS
Directeur.
Oude Molstraat 12 f Den Haag Telefoon 4782

Geheele wooninrichtingen,
Meubels naar eigen ontwer-
pen, Stoffen, Behangsels, Ta-
pijten, Lampen, enz.

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN - Opgericht 1879.

DEN HAAG - AMSTERDAM - ROTTERDAM - UTRECHT - BAARN

Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.

VRAAGT ONZE GEÏLLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

strijd tussehen de gemeente Soerabaja en den dienst der S.S., vertegenwoordigd door den hoofdinspecteur van bovengenoemden dienst, den heer D a m m e.

Medan, dat meer en meer de groote plaatsen van Java op zijde streeft en zooals we de vorige week nog gelegenheid hadden op te merken, voortdurend in beteekenis toeneemt, Medan heeft ook zijn spoorwagvraagstuk, had het eigenlijk reeds lang.

We herinneren ons, dat een jaar of zeven geleden, kort na den bouw van het viaduct bij het Medan-hotel, toen het nieuwe postkantoor in aanbouw was, er reeds gezegd werd, dat na het postkantoor het station van de D. S. M. aan de beurt kwam, om verplaatst te worden, daar het een station-weg was bij de uitbreiding der plaats.

De ingenieur van Tubergen en de Technische Raadscommissie wenschen het station te verplaatsen naar een terrein ten noorden van den Serdangweg, en de spoorbaan om te leggen, zoodat deze buiten de stad zou komen te liggen. Daarbij werd uitgegaan van de stelling, dat de spoorlijnen zoo veel mogelijk ringbanen moeten zijn, waardoor de uitbreiding der gemeenten niet of weinig gehinderd wordt. De D. S. M. heeft verschillende bezwaren geopperd tegen die voorstellen, en ter staving van haar beweringen een brochure van den heer D a m m e overgelegd, die tot een heel ander besluit komt.

„De heer Damme wijst er op”. — aldus de Sumatra Post, waaraan we een ander ontleenen — „dat men in de moderne steden van Europa algemeen het principe heeft aanvaard, dat de spoorweg tot het hart der stad moet doordringen en dat ringbanen uit den boeze zijn, al ware 't slechts omdat zij de bebouwde kom der stad insluiten, daardoor aanleiding worden tot oopenhooping van de bevolking binnen die ringbaan en dus in sociaal-hygiënisch opzicht schade berokkenen. Eigenlijk is dit niet een modern inzicht, doch een terugkeeren tot het voorbeeld dat de stad Londen van den aanvang af gegeven heeft voor de oplossing van het vraagstuk op welke wijze een bevredigend huwelijk kan gesloten worden tussehen spoor en stad”.

Dringen de spoorbanen zoover mogelijk de stad binnen, dan eindigen ze in een z.g. kopstation, welke kopstations voor zoover nodig door spoorbanen over viaducten door de stad met elkaar verbonden worden.

Deze viaducten belemmeren het verkeer niet, doch bevorderen het stadsschoon geenszins en zijn door de breede strook, die ervoor onteigend moet worden nog duur ook.

Hoe is nu de toestand te Medan?

Geen kopstation, doch een gewoon doorgangstation, geen viaduct met vrije doorgangen, doch een spoorbaan gelijkstraats, dwars door de stad, waarop zich het vervoer van alle lijnen der D.S.M. dagelijks concentreert; verder vier overgangen, waarvan er één den geheelen dag gesloten is en eerst 's avonds tegen 8 uur geopend wordt, en die zoo'n overlast veroorzaken aan het gewone straatverkeer, dat de D.S.M. eenigen tijd geleden zelf aanbod om over dien overgang een voetbrug te slaan, teneinde voor voetgangers de belemmering van het verkeer weg te nemen.

Een geheel andere toestand dan waarop de heer

FEUILLETON.

Een „Spookhuis”.

Op Dinojo aan den kalikant staat ergens een oud huis, met de bekende rood steenen vloeren, de ouderwetsche voorgalerij met pilaren, het op allerlei wijze bebouwde erf: hier een kippenren, daar een gedogan, daar onder de galerij een bendy echt oud-Indisch, zooals men hier in de stad tempo doeloe haast alle huizen bouwde en aantrof.

In dat huis woonde tot voor enkele dagen een familie, bestaande uit een oom, tante en een nichtje, die nimmer eenige Ahnung van geesten hadden gehad, en waarvan ook niemand leed aan hallucinaties of dergelijke eigenaardige bevingingen. Op zekeren avond, kort geleden, toen allen ter ruste waren gegaan, begon het spektakel. Door de gesloten deur tussehen de slaapkamers van het ouderpaar en het jonge meisje werd een klapperdop geworpen. Oom stond op, maakte de deur open en vermaande het nichtje geen gekheid uit te halen, wat aanleiding gaf tot de uiteenzetting, dat het kind rustig in bed had gelegen en niets had gedaan; de deur was trouwens gesloten geweest.

Dat was al heel vreemd, vooral waar de ramen eveneens met het oog op den wind met luiken waren gesloten. Evenwel, men zette zich daar over heen en dacht al niet meer aan het geval, toen enkele dagen later het meisje plotseling door een angstig gevoel werd bekropen en zeide te gevoelen dat er „onheil” in aantocht was — ze wist niet wat. En terwijl de familie aan tafel zat, werd plotseling een kloppen op den muur gehoord, ieders oogen richtten zich naar dat punt en men zag.... men zag op den muur letters verschijnen, woorden vormen met potlood heel dun geschreven, waarin een geest — zoo moest het althans wel schijnen — te kennen gaf, dat hij het meisje niet wenschte los te laten, dat het van „hem” was, en dat hij haar, wanneer ze maar niet aan den man dacht, met wien ze nu eenigen

D a m m e doelt in zijn brochure en waaruit de D.S.M. ter staving van haar beweringen alleen kan aanhalen, dat als men een station midden in de stad bezit, men dit niet moet verplaatsen. Temeer waar de verplaatsing van het station volgens het plan-Tubergen, in de toekomst zou falen, daar juist aan de noordzijde een industrieel centrum bezig is te ontstaan.

De Sumatra Post schuift een indertijd door haar geopperd plan naar voren, waarbij het station Medan kopstation zou worden voor het personenvervoer, waardoor de overgang Medan-hotel ontlast wordt van het personenvervoer en alleen gesloten blijft voor het goederenvervoer, dat eindigt bij de Kerkstraat, waardoor die overgang geheel zou vervallen. De overgang Serdangweg zal ontlast worden door de openstelling van den overgang Medan-hotel en mocht in de toekomst toch blijken, dat de toestand onhoudbaar was, zoo zou bij den Serdangweg een tunnel onder de spoorbaan door aangelegd kunnen worden. Hierdoor zouden zoowel het personenstation als de los- en laadrichtingen in de stad blijven, terwijl het verkeer over de spoorlijn veel minder belemmerd zou worden. Dat de uitgaven van de D.S.M. door de inrichting en exploitatie van het kopstation zouden stijgen, behoeft geen bezwaar te zijn.

Aan den bestaanden toestand moet een eind gemaakt worden door te zoeken naar een vereeniging van de belangen der gemeente Medan met die van de D.S.M. Er moet een bevredigende oplossing gezocht worden en die is niet anders te vinden dan door opheffing van den overweg-Kerkstraat, daar dat een hoofdverkeersweg is die Oost en West verbindt.

Indische jongens bij het Lager onderwijs.

De laatste maanden zijn er in verschillende Ind. dagbladen artikelen verschenen, die alle, het een meer, het ander minder, verband houden met of betrekking hebben op de vervorming of wijziging van het lager onderwijs. De voorraad is bijna even overstelpend als die in een speelgoedmagazijn tegen den tijd van Sinterklaas of Kerstmis. Even moeilijk als het dan voor de jeugd vaak is om een keuze te doen uit de veelheid der heerlijkheden, zoo gaat het ons, waar we enkele der stukken wenschen te bespreken, daar het onderwijs een zaak van het hoogste belang is en men in Indië, ondanks alle voorgestelde reorganisaties en ingediende rapporten, toch nog steeds zoekende blijft naar een oplossing, die, zoo niet allen, dan toch de groote meerderheid voldoet.

We stellen ons voor af en toe een deel der ruimte voor de vermelding van de vele stukken af te zonderen.

Zooals bekend is, kunnen Indische jongens, die voldaan hebben aan het toelatingsexamen van een rijkskweekschool als passagier 2e klas en onder het genot van een vergoeding voor uitrusting van f 200 en een toelage gedurende vier jaren van f 500.— 's jaars, naar Europa gezonden worden om daar tot onderwijzer opgeleid te worden.

O u d - S e m a r a n g e r schrijft naar aanleiding daarvan in de Loc., dat de toestand van het onderwijs er hoe langer hoe slechter op wordt en dat het departement van onderwijs blijkbaar geen kans ziet afdoende verbetering aan te brengen. „Bij dezen

omgang had, wel verder zou beschermen. Tevens schreef de geest, dat hij, toen hij den dood wenschte, sublimaat had ingenomen.

Men kan zich de consternatie voorstellen, welke den huisgenooten beving, toen dit gebeurde; het meisje werd half krankzinnig van angst, maar toen er verder niets gebeurde, kwam ze weer tot kalmte. Den zelfden avond viel er niets voor: echter den volgenden morgen, toen men al zoo half en half weer lachte om het geval, — hoewel de letters nog op den muur stonden — ze staan er nog! —, toen het meisje in overmoed naar haar kamer ging, waar ook al weer in den nacht iets dergelijks op den muur geschreven was, en uitriep: „Geest, wie je ook bent, ik tart je!” toen vloog midden overdag, om 11 uur 's morgens, een bezem door de glasruit vlak langs haar hoofd, een bezem, niet van eigen erf, toen vielen plots alle kasten in het huis open, toen rolden de boeken en kabajas over den vloer, toen was er een oogenblik van vreeselijke consternatie.

De familie wilde niet langer in het huis blijven, en besloot reeds te vertrekken, toen een kennis kwam ophoopen, die van het geval had gehoord, een ons als betrouwbaar bekend staand man, zelf medium, die wederom met eigen oogen op den muur zag schrijven, wederom de droeve zelfmoord door middel van sublimaat van den doode vermeldende.

Toen was de maat vol; tot heengaan werd besloten. Het meisje zou nog even gaan baden. Ze had de deur der badkamer gesloten en men hoorde sirammen, toen plots een hartverscheurende gil weerklonk, gevolgd door een val, welke de huisgenooten ijlings deed toeschieten. Op het roepen van den naam van het meisje volgde geen antwoord, de deur werd met geweld opengebroken, en men vond het meisje bewusteloos op den grond met een snijwond aan haar voet.

Zij werd opgenomen en naar een huis aan de overzijde van den weg gebracht, waar een politie-commissaris woont. Zij werd bijgebracht, en vertelde toen, dat een krampachtig samengeklauwdé hand was genaderd, om haar te worgen, dat ze bloed zag en dat ze de hand toen had ontweken; daarop was de hand met een fietslantaren, die in de badkamer stond gaan gooien, waarbij ze aan den voet gewond was geraakt.

Toen was ze bewusteloos neergestort. Nooit, nimmer wilde ze naar het vreeselijke huis terug. Oom en tante

Mej. J. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG-VAN REEDE.

SPRAAKLEERAREN TE

AMSTERDAM, 582 Keizersgracht, Tel. N 2916

behandelen alle spraakstoornissen in den ruimsten zint des woords en geven, zoo noodig, aan patiënten gelegenheid tot inwoning gedurende de kuur.

Voor predikanten, juristen, militairen en voor hen die voor hun beroep veel moeten spreken worden met September Cursussen geopend, met twee lessen per week.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereeniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG
Kneuterdijk

AMSTERDAM
Weteringschans

GRONINGEN
Spilsluizen

Middelbare School v. Handel en Administratie,
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnen Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend. De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse. De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TIJNSTRA.

GESCHER & KEMPER

..... Vlamingsstraat 22

TAPIJTEN-KARPETTEN

Onovertroffen Collectie.

Mevrouw!

Indien U niet tevreden is over Uw leverancier, bel dan even op

No. 2508 Haag.

Het bestaan onzer firma sedert 1862 waarborgt U een solide bediening.

Aanbevelend,

L. A. Biesmans, fa P. Kok.

Spekslagerij.

Groenmarkt 38.

Luxe Brood- en Banketbakkerij

Willem Renout

Spuistraat 184-186 - Tel. N. 1892 - Torensteeg 7.

AMSTERDAM

Au Corset Gracieux.

G. W. COPPERS.

DEN HAAG.

Spuistraat 36. Telef. 3334.

Piet Heinstr. 107. Telef. 1723.

ROTTERDAM.

Hoogstraat 334. Telef. 6474.

ARNHEM.

Ketelstraat 24. Telef. 1495.

DORDRECHT.

Voorstraat 289. Telef. 1146.

LEIDEN.

Maarsmanssteeg 23. Telef. 577.

Grootste en meest uitgebreide Corsetten-Magazijnen zoowel in de goedkoopere als duurste soorten.

1907 tot 1916 toe van 22.000 tot 46.000 ton en de invoer van 27.000 tot 260.000 ton, tengevolge waarvan de douanegelden in 5 jaren tijds stegen van 2 tot 3 miljoen. Uit het feit, dat het achterland zoo groot is als Nederland, trekt de heer C. het besluit, dat één flinke afscheephaven voor een gebied van dien omvang zeker geen overbodige weelde is, vooral niet als men in aanmerking neemt, dat de intensiteit der ontwikkeling van dat achterland ongetwijfeld snel zal toenemen. Volgens vertrouwde cijfers mag men in 1920 rekenen op een goederenvervoer van 450.000 ton, een cijfer, dat den aanleg van een oceaanhaven wettigt.

Sabang, dat als haven geen toekomst heeft, uit gebrek aan een achterland, zal een gevoeligen klap krijgen, wat het gouvernement, dat 2.300.000 gulden in die haven heeft zitten, zal te staan komen op het boeken van een schadepost.

Belawan is zeer gunstig gelegen, ver genoeg in den trechter der straat van Malakka en toch niet te dicht bij Singapore om daarvan mededinging te vreezen.

Ook Padang zal nadeel ondervinden, doch de Rott. Lloyd zal er toe moeten overgaan om den weg door de straat van Malakka te nemen.

Wat mag men nu aan de Belawan-haven besteden? De Oostkust betaalt thans aan overscheepkosten anderhalf miljoen gulden per jaar.

Daar de stoomvaartmaatschappijen door het aanloopen van Belawan een schade zullen hebben van f 150 per ton, zal er, de te maken winst in aanmerking genomen, aan haar moeten worden uitgekeerd een bedrag van f 600.000, zoodat van de f 1.500.000 overscheepkosten nog f 900.000 overblijft, die voor de haven besteed kunnen worden.

Om de vaargeul op een diepte van 11 M. te brengen, zal 10 miljoen M³. slib moeten worden weggenomen, wat 3½ miljoen zal kosten; wat bij een afschrijving in 60 jaar een uitgaaf zal zijn van f 185.000. Daarbij moet f 315.000 gerekend worden voor het jaarlijks onderhoud van de geul, zoodat in totaal daarvoor noodig is 5 ton en er dus nog 4 ton per jaar overschiet voor de haven zelf.

Volgens berekeningen van den heer Cool zullen gegadigden per jaar per M. kadellengte f 500 à f 600 moeten betalen, wat een zeer hoog bedrag is, daar die huur te Priok, Soerabaja en Makassar slechts ongeveer f 200 bedraagt.

De havenquaestie culmineert in de vraag, of men f 600 huur per jaar per M. kadellengte zal willen betalen. Waar de Oostkust in woorden krachtig heeft aangedrongen op deze oceaanhaven, mag de regering nu ook daden verwachten in den vorm van aanvragen voor kadegebruik, want daarvan hangt het af, of de haven er snel zal komen.

Suriname.

Uit Suriname geen mail. De kroniekschrijver van deze rubriek heeft dus uit de kolonie niets mede te deelen, maar omtrent de kolonie iets zeer belangrijks. Onze lezers zullen zich uit een vorig nummer van dit weekblad het gerucht herinneren, dat de heer Joost van Vollenhoven uit Amerika was teruggekomen met een aanbod van de zijde der Vereenigde Staten ons de West-Indische koloniën af te koopen voor . . . vijf milliard plus een garantie voor ongestoord bezit van Oost-Indië.

Bij de behandeling van de begroting van buitenlandsche zaken in de Tweede Kamer (vergadering van 21 December) heeft de Minister van Buitenlandsche Zaken de verklaring afgelegd dat aan den heer van Vollenhoven geenerlei opdracht is gegeven om onze West te verkoopen.

Dit volgens het verslag in de N. R. Ct. van 22 December, ochtendblad A. Terwijl wij dit schrijven staat ons n.l. het officieele verslag nog niet ten dienste.

Dankbaar maar niet voldoen!
We zouden n.l. gaarne willen weten of er iets waar is van het gerucht, dat er van de zijde der Vereenigde Staten een bod gedaan is. Wellicht vindt de Minister bij de behandeling zijner begroting in de Eerste Kamer gelegenheid hier eenig licht te ontsteken. Zowel Nederland als onze West hebben hieraan behoefte.

Curaçao.

De Amigoe van 27 Oct. j.l. schrijft o.m.:
„We mogen hier tot dusverre nog van geluk spreken. Al is het duur, we kunnen toch nog van alles krijgen. Alleen sommige weeldeartikelen, zooals Hollandse sigaren en kaas, zijn niet meer voorradig. Maar in Nederland zelf wordt men terdege op rantsoen gesteld en komt er gebrek aan de hoogst noodige levensmiddelen.

In Suriname is het nog erger. Verschillende menschen eten er geen brood meer, omdat er geen meel meer is. Ze eten nu driemaal daags rijst. Vet en boter zijn ook schaarsch, en met het vleesch begint men al te sukkelen.

Telegrafisch heeft de Gouverneur aan het Bestuur van Curaçao om meel gevraagd. Er liggen een drie-

honderd zakken klaar, maar er is geen scheepsgelegenheid.”

De Curaçaosche Crt. meldt:

„Ofschoon het station voor Draadloze Telegrafie op Daniel, dat gebouwd is als een proefstation, om te zien of wij van hier uit directe verbinding met Europa en dus ook met Holland zouden kunnen krijgen, naar wij hooren, in alle opzichten aan de verwachtingen voldoet, blijkt toch een geregelde opname van telegrammen uit de groote stations in Europa nog moeilijk te zijn, omdat wij zelf van hier uit niet kunnen seinen en dus ook niet kunnen vragen op welken tijd en met welke golflengte van uit Europa geseind wordt. In de maanden, waarin veel luchtstoringen voorkomen, is lang niet ieder uur van den dag voor de opname even geschikt.”

In hetzelfde blad lezen wij:

Naar wij vernemen zal te beginnen met het schooljaar 1918 een wijziging in het leerplan van de Hendrikschool, openbare school voor meer uitgebreid lager onderwijs voor jongens op Curaçao, worden ingevoerd. Die wijziging is grootendeels het gevolg van den van verschillende zijden geuit wensch om het overladen leerplan te vereenvoudigen en het onderwijs meer te doen aansluiten aan de eischen, die de praktijk stelt.

De school stelt zich naast algemeene ontwikkeling ten doel algemeene kennis, ten behoeve van de praktijk, in de eerste plaats voor den handel, te geven, terwijl naast aanbrengen van kennis vóór alles op karaktervorming en lichamelijke ontwikkeling der leerlingen zal worden gelet.

Met het onderwijs in Spaansch wordt begonnen in de 5e klasse, met Engelsch in de 6e klasse, het aantal uren voor Nederlandsch, Spaansch en Engelsch wordt in de verschillende klassen uitgebreid, in de hogere klassen wordt geen onderwijs in Fransch en Duitsch gegeven. Daartoe zal gelegenheid geboden worden voor goede leerlingen, buiten de schooluren, aan den leergang voor boekhouden enz., die naar wij vernemen ook gewijzigd zal worden.

Wij hopen, dat deze veranderingen goede vruchten voor het onderwijs zullen meebrengen. Op de bijzondere school voor meer uitgebreid lager onderwijs, de Nederlandsche Afdeeling van het St. Thomas College, is de laatste twee jaren het onderwijs in Fransch en Duitsch aan leerlingen der hoogste klas-

R. Weynberg & Co
Hofleveranciers

MODERNE MAGAZIJNEN VAN HEEREN- EN JONGENSKLEEDING, gemaakt en op maat.

Specialiteit Indische Uitrustingen
UNIFORMEN, GALAKLEEDING.

AMSTERDAM, { Leidschestr. 1e v. Swindenstr. Ferd. Bolstr. Nieuwendijk ROTTERDAM, { Binnenweg UTRECHT, { Mariaplaats LEIDEN, { Botermarkt ZAANDAM, { Damstraat	DELFT, { 's-HERTOGENBOSCH, Markt 's-HERTOGENBOSCH, Markt MIDDELBURG, { Snellestraat EINDHOVEN, { Langedelft MAASTRICHT, { Rechtestraat VENLO, { Groote Staat Vleeschstraat	
--	--	--

*Hoogfijne Maatzaken
doch
geen Tailleursprijzen*

N.V. Electrotechnisch Ingenieur- en Installatiebureau
v/h B. L. VOGELS-DOLHAIN
's-Gravenhage.

ELECTRISCHE VERLICHTINGEN
ELECTRISCHE SCHELGELEIDINGEN
ELECTRISCHE UURWERKEN
ELECTRO-MOTOREN
TELEPHONEN
BLIKSEMAFLEIDERS

ORNAMENTEN
als: Kronen, Wandarmen, Pendants, enz.
IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN.

MONSTERZALEN:
1ste van den Boschstraat 10
hoek Juliana van Stolberglaan.

ANDRÉ KLEINGELD
KLEEDERMAKER
Groot Hertoginnelaan 132, DEN HAAG. Tel. H 6682

PELSJASSEN
WINTERJASSEN
ULSTERS

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND-BU-ALLEY DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERDIEVEN
DEGELUK-ONDERWIS IN
DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH.
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
OVER DE WAALSCH-KERK
58^a NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

Kunst onder een ieders bereik.
2100 Reproducties van Oude en Moderne Meesters uit alle Musea van Europa.
Prijs 60 cent per stuk. Gratis ter inzage.
Katalogus met alle afbeeldingen à f l. p. st. pl. porto.
Kunsthandel **H. BOS** 2e Sweelinckstr. 99
..... DEN HAAG Telefoon H. 8757

HOOGERE BURGERSCHOOL
5-jarige cursus
met voorbereidingsklassen.
VOORSCHOTEN.

Bij schrijven van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken, d.d. 25 Juni 1906, is het INSTITUUT WULLINGS erkend als een H.B.S. met 5-j. c.

Kost- en Schoolgeld f 1000.-/f 1250.-

Tot heden slaagden:
116 cand. voor Eindexamen H.B.S. 5-j. c.
20 " " Kon. Mil. Acad.;
27 " " Cadettenschool;
17 " " Adelborst;
20 " " Cand. O. I. Ambt.; Zeev. en Machinistenschool, Posterioren, enz.

De Directeur:
H. WULLINGS.
September 1917.

J. v. MOORSEL
Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 201

EERSTE HUIS
in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

..... **Melkinrichting**
Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683

„PASTEUR”

Scheveningen, Neptunustr. 66a - Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

sen, die daarvoor in aanmerking kwamen, ook reeds buiten de schooluren gegeven.

* * *

Strengere maatregelen.

Onder dit hoofd schrijft de *Amigoe*:
De Amerikanen doen alles in het groot. Als ze maatregelen nemen tegen smokkelen of spionage, doen ze dat flink.

Te New York, Halifax en Portorico worden de inkomende schepen allergestrengst onderzocht.

Op de „Hollandia” werd bij een der reizigers een hoeveelheid Neo-Salvarsan gevonden. Onmiddellijk werd het algemeen verbod uitgevaardigd dat niemand van boord mocht, kolen en provisie werden eenvoudig geweigerd. Acht dagen lagen de reizigers in de haven van New York zonder dat ze een voet aan wal mochten zetten.

Op St. Lucia kreeg de „Hollandia” maar 400 ton kolen, juist genoeg om naar Curaçao te kunnen stoomen. De reizigers mochten aan wal, maar mochten zich niet buiten het stadsdistrict begeven en moesten des avonds weer vroeg aan boord wezen.

De Spaansche boot „Antonio Lopez” werd met alle passagiers als gevangene behandeld, omdat een dame aan boord beweerd had, dat de boot onderweg een Duitschen onderzeeër van levensmiddelen had voorzien. Ofschoon geen enkele andere reiziger daar iets van gezien had en de kapitein en de officieren het damespraatje tegen spraken, het baatte niets, na vier dagen mocht de boot eerst vertrekken. Alle reizigers werden van top tot teen onderzocht, of ze soms geen gevaarlijke papieren bij zich hadden, of een brief geschreven droegen op hun huid.

Prettig reizen in oorlogstijd!

* * *

De nieuwe gezant, Z. Exc. de heer van Oordt van Lauwenrecht, was aan boord der „Hollandia”, vergezeld van zijn echtgenote.

De officieele bezoeken over en weer hadden hier te Willemstad plaats, terwijl de Gouverneur Zondag een diner gaf. De nieuwe Nederlandsche gezant bezocht den vlechteursus op Pietermaai, het station voor D. T. op Daniël, de school van Barber en het Pensioonaat Welgelegen. Bij het vertrek der boot speelde de militaire muziek.

* * *

Hetzelfde blad schrijft:

„We hebben de Rekening en Verantwoording der Spaar- en Beleenbank eens gelegd naast het Verslag der Koloniale Postspaarbank; en we kwamen tot verrassende ontdekkingen.

Het getal inlagen bedroeg bij:

De Postspaarbank 2877.

De Spaarbank 4629.

Het aantal Postspaarbankboekjes bedraagt 4580, dat der Spaarbank is ons onbekend, maar is zeker zeer groot, vooral onder de Kleine Luyden.

De geringe stortingen immers van 25 cts. tot 5 Gld. waren daar 2964 in getal, bij de Postspaarbank 3024.

Gedurende het jaar 1916 werd bij de Postspaarbank

Gestort f 129.040.06^s

Terugehaald „ 112.829.88^s

Bij de Spaarbank:

Gestort „ 78.767.19^s

Terugehaald „ 114.985.32

Het bedrag der terugbetaalde gelden is zeker zeer hoog en wijst op de dure tijden, maar van den anderen kant ziet men toch ook, dat het sparen er toch wel inkomt bij ons volk.

Jammer, dat bij de Beleenbank aan 17843 gouden en zilveren voorwerpen en aan juweelen nog altijd verpand werd voor een waarde van f 78.413.50.

Dat wijst op geldgebrek onder de bevolking.

Maar men mag hierbij niet vergeten, dat volgens oud Curaçaosch gebruik gouden en zilveren voorwerpen en juweelen expresselijk dikwerf worden aangeschaft als pand voor de Beleenbank om bij voorkomende gelegenheid op een gemakkelijke manier wat geld in handen te kunnen krijgen. Maar een goedkoop manier van geldleenen is dit niet.

De Spaarbank moet toenemen, maar de Beleenbank verminderen, eerst dan wordt de algemeene toestand gezond.”

WAT DE INLANDER ZEGT.

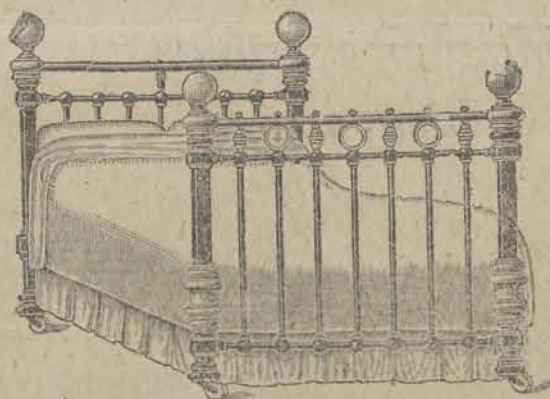
De Godsdienst-kwestie. De *Darmo Kondo* constateert met leedwezen, dat er in den laatsten tijd in zake den godsdienst onder Inlanders wrijving is ontstaan en wel door slechte woorden en geschrijf in enkele persorganen. Zoo heeft *mejuffrouw Walbheem* in de *Voorpost* den Boedha op den voorgrond gebracht en de hoop uitgesproken, dat de Javanen eenmaal weer tot zijn leer zouden terugkeeren. De heer *Tjakram* komt daar in de *Oetoesan Hindia* heftig tegen op, daar z.i. juist de Islam de eensgezindheid en gelijkwaardigheid, zoomede de democratie voorstaat. Dat de Javaansche Mohamedanen het met dezen godsdienst nog niet zoo ver gebracht hebben, dat zij als eensgezind, gelijkwaardig en democratisch te beschouwen zijn, moet geweten worden aan het feit, dat het hun steeds aan geschikte leiders ontbro-

ken heeft. Het Javaansche volk is alleen daarom zwak, slaafsch en niet eendrachtig. De hooger geplaatsten lijden aan hoogmoedswaanzin, onderdrukken hun mindere landgenooten. Vandaar de onderworpenheid van den kleinen man, de z.g. minderwaardigheid van het Javaansche ras. Een andere schrijver in de *Oetoesan Hindia*, die zich J. teekent, roept uit: „Gaaf ons vóór gij grooten der aarde, houdt onze godsdienst hoog in eere!” In *babad*-vorm beschrijft hij den Javaan in den Boedhatijd en zegt, dat Java vooruit gegaan is, nadat het den Islam had omhelsd. Deze godsdienst was voor den bloei van het land geen belemmering, en als wij, Javanen — alzoo de schrijver — slaafsch en onderworpen zijn geworden, zooals de heer *Tjakram* beweert, dan is dit aan het kultuurstelsel te wijten.

De Godsdienst-kwestie heeft nog meer pennen in beweging gebracht. De heer *Raden Mas S. Soerjokoesoemo* heeft er over geschreven, alsook de heer *A. Mühlenfeld* in „*de Taak*”. Laatstgenoemde beweert, dat, alhoewel de Javanen reeds 400 jaren den Islam belijden, zij in hun hart nog Boedhist zijn en brengt dan in verband hiermede de tegenwoordige evolutionnaire beweging onder de Inlanders ter sprake. In de *Oetoesan Hindia* van 24 Augustus j.l. is een artikel van den heer *Soerantika* opgenomen, waarin deze het geschrijf van mejuffrouw Walbheem en de heeren Soerjokoesoemo en Mühlenfeld een groot gevaar acht, dat veel kwaad kan stichten. Het is, alsof met opzet de Islam als minderwaardig wordt geacht en op zijde geduwd! Zij vormen als t ware, een complot tegen den Islam. De heer *Tjipto Mangoen Koesoemo* vraagt in „*de Indiër*”: Is er een godsdienststrijd op komst? J. richt in de *Darmo Kondo* een waarschuwend woord tot de verschillende schrijvers, verzoekt hen niet zoo heet gebakerd te zijn. Ook hij is van oordeel, dat dit geschrijf geen goed doet, ja, een groot gevaar oplevert voor de evolutie in de Javaansche maatschappij. In zijn oog worden de eensgezindheid en saamhoorigheid in gevaar gebracht. Hij stemt toe, dat de Islam, die thans op Java beleden wordt, nog niet de ware Islam is, zooals door de bovengenoemde schrijvers bedoeld. Bijvoorbeeld — zegt hij — houdt de ware Islam er geen *slamehtans* op na, 7, 40 en 100 dagen na iemands overlijden, zooals in den regel bij ons wordt gedaan. De ware Islam houdt zich niet op met geesten, duivels en spoken, terwijl toch velen onzer daaraan gelooven en offeren. De ware Islam verbiedt dat op de erven van de missigits de *gamelan* bespeeld wordt en volksspelen worden gehouden. En toch kunnen, niettegenstaande dit alles, de Javanen

Fa. A. & B. SCHMEINK
Spuistraat 256 - AMSTERDAM - Telef. N. 200
Fabriek van Chirurgische Instrumenten.
Operatiemeubilair, Verplegingsartikelen.
Kunstledematen, Bandages, enz.

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsesstraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

HOLLAND TYPING OFFICE
Damrak 45 - AMSTERDAM - Telefoon N. 4625
Type- en Vermenigvuldigbureau
Speciaal adres voor Cyclostyle- en Schrijfmachinepapier.
E. VAN OS. Directrice.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek
WALDORPSTRAAT 16—22
’s-GRAVENHAGE TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe Leden aan.

Behalve GOED BROOD wordt U een dividend van 5 0/0 gewaarborgd.

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA”.
Spuistraat 16 DEN HAAG Telefoon 3768.
Gunstig gelegen in het midden der stad.
Lift — Electrisch Licht — Centrale Verwarming.
80 Kamers en Salons.
PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f 1.50 EN HOOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.
J. DEN HARTOG.
gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

GENEALOGISCH BUREAU
HERALDISCH CARL KÖFLER.
BFLAST ZICH MET HET SAMENSTELLEN VAN GESLACHTS-REGISTERS BIJEN BRENGEN DER BEHOODIGDE WETTELIJKE STUKKEN VOOR ADEL-SERKENNING IN LIVING DEN HAAG TELEFOON H. 7840. OBRECHTSTR. 181

A. VAN DER PUTTEN,
Veenestraat 8-10 - DEN HAAG - Tel. 5330
Specialiteit: Damesblouses - Rokken
Zijden Stoffen. Garneer-artikelen.

UITRUSTINGEN voor INDIE.
Geheel compleet
CIVIEL EN MILITAIR
GEBR. VLES
Breesstraat 177 LEIDEN.
Tel. Int. 393.

als Islamieten beschouwd worden! Doen deze uiterlijkheden zooveel af aan het wezen van den Islam? Gingen de eerste *walis* niet onder de muziek van de *gamelan* tot de Islam over? Hadden de *walis* ongelijk, dat zij op de graven der vorsten steenen monumenten lieten bouwen? Hebben zij niet gehandeld naar den geest des tijds en den toestand waarin het volk verkeerde in aanmerking genomen? Nu zegt wel is waar de heer *Tjipto* in de *Indiër*, dat de omstandigheid, dat de Javaan, middels geweld, tot den Islam is gebracht, tengevolge heeft, dat hij niet in den waren zin van het woord bekeerd is geworden; maar dit alles doet er *niets* aan toe; Islamieten zijn wij thans toch. Laten wij er allen werk van maken om goede Mohamedanen te worden, Arabisch leeren om de bronnen te kennen en onze meesters te verstaan. En hoe is 't bij de Christenen gesteld? De Europeanen willen als zoodanig beschouwd worden, maar hoeveel pct. gaat er daarvan naar de kerken? In Europa heeft men de Christenen verdeeld in Katholieken en Protestanten. Hoe is daar de toestand? De geboorte van Jezus Christus wordt gevierd door dennenboompjes te versieren met waskaarsjes en andere snuisterijen. Van waar deze gewoonte? Dateert zij niet van een vroegeren tijd, is zij niet een overblijfsel van een vroegeren godsdienst? In Jerusalem, daar waar Jezus Christus geboren is, treft men geen dennenboomen aan. In alle oude godsdiensten, zooals die van Brahma, Siwa, Wisnoe, Boedha enz. treft men leeringen aan van andere godsdiensten. Kortom — zoo besluit de schrijver — laat deze zaak nu geen afbreuk doen aan de evolutie der Javanen. De *Sarikat Islam* heeft hieraan den stoot gegeven, dan wel haar verder aan het rollen gebracht, de Islam gebruikt als bindmiddel onder ons Javanen. 't Is niet noodig daarbij de vraag te doen, hoe diep die godsdienst in ons zit. Allicht kan als antwoord hierop de wedervraag gesteld worden: welke zijn de grenzen, die gij er voor gesteld hebt. Komt, landgenooten, laten wij aan den vooruitgang werken. Denkt er om, dat wij zijn Javanen en laat dan de zaak van de andere godsdiensten met rust. Boedha heeft zijn tijd gehad. Thans heerscht de Islam, laten wij met dezen naam tevreden zijn, dien naam voor ons zoo heilig, groot en goed!

„Indië Weerbaar“. Pangeran Ario Koesoemo Dinningrat, oudere broeder van den Soesoehoenan van Soerakarta, lid van de deputatie „Indië Weerbaar“, heeft 't na zijn terugkeer uit Holland in Indië noodig geacht, bij monde van den heer van Hinloopen Labberton in alle bladen kenbaar te doen maken, dat de dezen Prins toegeschreven onwelwillende uiting ten aanzien van zijn medegedeputeerde *Abdoel Moeis* geheel onjuist is overgebracht en geïnterpreteerd. Juist tot *vergoelijking* van door derden beweerde meerdere heftigheid van sommige uitlatingen van den heer Moeis in Nederland, werd door den Prins gewezen op diens jeugdigen ijver, maar geenszins als een verwijt, zooals het door een bevooroordeelden correspondent is opgevat en in tal van dagbladen verder gecolporteed. Het is nimmer zijn bedoeling geweest om het reuzenwerk, door den heer Moeis in Nederland verricht, in 't minst te verkleinen. Integendeel voelt hij alle bewondering voor diens onvermoeide streven om Indië's wenschen, verlangens en nooden onder de aandacht van de Nederlandsche Regeering en van de welwillende Nederlanders te brengen, en voor de zeggingskracht, den onverschrokken durf en volkomen oprechtheid van dezen afgevaardigde der *Centrale Sarikat Islam*. — Ook door de lasterlijke aantijgingen van de *Asmo-dee-pers* met betrekking tot de troonsopvolging in Soerakarta, acht de Prins zich zeer bezwaard en beledigd, daar zijnerzijds geenerlei aspiraties te dien aanzien bestaan en ook nimmer in dien geest door hem uitlatingen zijn gedaan. Aan al de N.-I. bladen wordt dringend verzocht om al zulke lasterlijke berichten terzijde te stellen en geen voedsel te geven aan de pogingen van den afgevaardigde der *Asmo-deepers* en dezer correspondenten en handlangers om de leden der Inlandsche Deputatie *Indië Weerbaar* tegen elkaar uit te spelen en in het harnas te jagen. De leden der Deputatie zelf, die maar al te goed weten uit welke troebele bron al deze verhalen komen, zullen hun eensgezinden arbeid voor de intellectuele, economische en militaire weerbaarmaking van N.-I. niet laten verstoren.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Verzoekschrift. Door een groot aantal Chinezen is een verzoekschrift aan den Gouverneur-Generaal gericht, waarvan de hoofdinhoud hieronder in het kort volgt: Een der uitingen van den nieuweren

tijdgeest uit China overgekomen, vindt men in een vermeerdering van het zelfbewustzijn bij de Chinese ingezetenen in Indië (N.-I.) en, daarmee in oorzakelijk verband, constateert men allerwegen een te voren nooit waargenomen belangstelling in de Indische politiek, gepaard met een sterken drang naar hooger ontwikkeling en als gevolg van dit beide, een zich sterk ontwikkelend vereenigingsleven. In diezelfde keten van oorzaak en gevolg komt dan vervolgens het feit, dat de Chineezers en Inlanders tot inzicht kwamen, dat hunne rechtspositie, zoowel de staats- als privaatrechtelijke, in zeer veel opzichten minderwaardig is, vergeleken bij de twee bevolkingscategorieën der Europeanen en Japanners, ofschoon zij tegenover de laatste groep zeer zeker veel verdere rechten kunnen doen gelden op cultuur-historisch gebied. Bij dezen stand van zaken kon het psychologisch wel niet anders, of in het gemoed van velen hunner moesten eenige zeer rechtmatige grieven ontstaan over het onderscheid, dat tengevolge der eigenaardige redactie van artikel 108 van het Regeeringsreglement, vergeleken bij het overeenkomstige artikel in de Nederlandsche grondwet — ook te hunnen opzichte werd gemaakt op het stuk der rechtsbedeeling van de onderscheidene groepen der N.-I. bevolking en waarbij zij requestanten nog altijd, ondanks het veranderd aspect der koloniale verhoudingen met Maleiers, Javanen en Dajakkers over een kam worden geschoren. Zoo werd o.a. van dit bedenkelijke dualisme het gevolg, dat velen van hen, zoowel door intellect als innerlijke beschaving ver staande boven in de kampongs levende Europeanen en Japanners, in rechtspositie in meer dan een opzicht van deze laatste groepen de minderen zijn. Hun eerste en voornaamste grief kant zich tegen de politierechtspraak in haar huidige organisatie en in onmiddellijk verband hiermede tegen de vaak willekeurige toepassing van enkele bepalingen uit het formeel strafrecht, zooals dit is neergelegd in het zogenoemde Inlandsch Reglement van 5 April 1848, Sibl. 1816. De politierechtspraak is ook bij het meere deel der Inlandsche bevolking sedert jaren in ongenade geraakt door meer dan één oorzaak, afgescheiden nog van het gevoel van achteruitstelling door de dubbelvormigheid van het systeem verwekt. En zoo wordt zij ook door de meeste Chineezers daar te lande beschouwd als een vorm van rechtswezen, die voor hen niet meer past. Tot heden zijn het nog slechts de groote bevolkingscentra, welke in de voordeelen der nieuwe regeling i.e. het instituut der landgerechten deelen, immers, dit werd sedert September 1914 bij wijze van proef alleen in de gewesten Batavia, Semarang en Soerabaja in praktijk gebracht. Sedert kort vigeert het nieuwe instituut ook te Bandoeng. Doch het grootste deel der Chinese bevolking blijft aldus van deze rechtspraak nog verstoken. Nu is het aan requestanten bekend, dat in

F. I. TAVERNE, Arts.
PIET HEINSTRACHT 30 'S-GRAVENHAGE
SPREKUREN :
 Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag,
 van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van: *Beenwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekte*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*.

VAN RIJN & SCHILPEROORD
Meubelfabrikanten.
 Anna van Buerenstraat 157 - Tel. H. 679
 'S-GRAVENHAGE.

Des gewenscht worden alle soorten Meubelen naar teekening vervaardigd.

BEDWATEREN

Zij, die aan bovengenoemde kwaal lijdende zijn, kunnen **algeheele genezing** bekomen, door het gebruik van het middel van den Med. Docts. Arts H. L. F. RUDING.

Voor verdere inlichtingen zich per brief te wenden **Z.-O. Buitensingel 58, Den Haag.**

Brood-, Besluit- en Banketbakkerswinkel van **J. J. MOOLENAAR.**
 Tasmanstraat 134 's-Gravenhage.

Alle Artikelen verkrijgbaar der **KONINKLIJKE BROOD- EN BESCHUITFABRIEK LENSVELT NICOLA.**

Instituut ROELIJN
 Theresiastraat 77 's-Gravenhage
 INTERN EN EXTERN.

Eigenares en Directrice: Mevrouw J. ROELIJN.

Machineschrijven
Stenografie
Talen
Boekhouden

PROSPECTUS OP AANVRAGE.
 GRATIS VERKRIJGBAAR

N.V. voorh. A. M. RANDOE - Haarlem.
COMPLETE
 Woninginrichtingen en Betimmeringen

Wed. Th. J. VAN ZUTPHEN
 MEUBELMAKERIJ en BEHANGERIJ
 VERHUIZINGEN

HAARLEM RIDDERSTRAAT 20
 TELEPHOON 1654

Inrichting voor Zenuwzieken en Hulpbehoevenden
 KONINGINNEWEG 1 - AMSTERDAM
 Telefoon ZUID 828.

OPNAME VOOR TIJDELIJK EN DOORLOPEND
 Zuster C. G. SOER,
 Gedipl. Verpleegster Ned. Ver. v. Psych. en Neurologie.

Verhuizingen en Transporten.
 BEHANGERIJ EN STOFFEERDERIJ
 Groote, ruime, droge Bergplaatsen ter bewaring van Inboedels.

DE BLOOIS & JENTEN
 Kantoor en Remise:
 Hoefkade 556—564
 hoek van Bassenstraat
 'S-GRAVENHAGE - TELEFOON H. 9380

de toelichting op de Indische begroting voor 1917 uit politiek oogpunt de wenschelijkheid is uitgesproken het aantal landgerechten op Java en Madura met 48 uit te breiden, doch ongelukkigwijls wordt daarbij tegelijk de mogelijkheid aangenomen, dat van die 48 plaatsen er 31 zouden kunnen worden vervuld door assistent-residenten, zoodat blijkbaar de Regeering het aanvankelijk in praktijk gebrachte principe der scheiding, even hooger vermeld, weer heeft laten varen. Dit wordt door verzoekers betreurd. Met de snelle doorvoering van den nieuwen maatregel achten zij handhaving van de rechtsgeleerde voorzitters een zaak van groote urgentie. Bij Stbl. 1916 No. 732, waarin opgenomen is het nieuwe strafwetboek voor N.-I. is — verzoekers waardeeren dit als een verblijvend teeken — o.m. de op de meeste overtredingen gestelde vrijheidstraf, n.m. ten arbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon (Wetboek van Strafrecht art. 5, 6c) komen te vervallen. Doch de inwerkingtreding van deze nieuwe strafregeling laat tot heden nog op zich wachten. De verzoekers rekenen de spoedige invoering van het nieuwe Strafwetboek een zaak van groot gewicht voor de Chineesche ingezetenen van N.-I. Behoudens in de bijzondere gevallen, bedoeld in de ordonnantie in Stbl. 1865 No. 84, vindt men nergens elders bepaalde voorschriften op het houden van huiszoeking bij Inlanders en met hen gelijkgestelden aangegeven. Hoewel in den tweeden Titel van het z.g. Inlandsch Reglement het bedoelde recht voor bepaalde functionarissen schijnt opgesloten en in Bijblad 6021 op het Staatsblad dan ook wordt erkend, ontbreken overigens de stellige voorschriften, zooals die vervat zijn in de Titels I en III van het Strafvorderingsreglement. Verregaande willekeur door de ambtenaren, belast met de opsporing der misdrijven en overtredingen aan den dag gelegd, is hiervan maar al te vaak het gevolg. De eigendunkelijke arrestaties van Chineesche ingezetenen wegens onbeteekenende vergrijpen, vaak op uiterst zwakke aanwijzingen of losse vermoedens, zoomede de willekeur bij het opleggen van preventief arrest, veroorzaken niet zelden rechtmatige ergernis. Meermalen werden daardoor onnoedig personen voor langen tijd uit hun werk gerukt en grovelijk benadeeld. Het is algemeen bekend, dat de sympathieën en antipathieën en daarmede de onkunde der lagere politieambtenaren, hierbij in verscheidene gevallen een voorname rol spelen. Bij het doen ondergaan van vrijheidstraffen komt het herhaalde malen voor, dat wegens overtredingen en geringere misdrijven gevonnenisten van Chineeschen landaard de hun opgelegde straf uitzitten in vereeniging met delinquenten van ernstigen aard. Op grond van den noodlottigen invloed, dien een contact gedurende langeren of korteren tijd tusschen beide categorieën van gevangenen op de eerstgenoemde klasse van veroordeelden kan uitoefenen, in het bijzonder zoo dit jeugdige personen zijn, werd de ongewenstheid en onverantwoordelijkheid van een dusdanig systeem sedert lang door zeer bevoegde schrijvers over moderne strafrechtpleging en door criminalisten bevestigd, en in de organisaties van het gevangeniswezen in de meeste Europeesche staten, wordt dan ook het stelsel van individueele afzondering sedert geruimen tijd gehuldigd. Op deze gronden berust het bewust request aan den Landvoogd, aan het slot, waarvan de volgende wenschen zijn gerecapituleerd.

10. Unificatie van de regeling der politierechtspraak door bespoediging van de algeheele invoering van de bij het Koninklijk Besluit van 27 Januari 1914. (Stbl. no. 317) in het leven geroepen instituut der landgerechten, bij voorkeur onder presidium van juristen-landrechters.

20. Bespoediging van de inwerking treding van het bij Stbl. no. 732 opgenomen nieuwe geunificeerde strafwetboek voor N. I., waardoor de op de meeste politiovertredingen gestelde vrijheidstraf n.m. ten arbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon, uit den tijd zal geraken.

30. De vaststelling van bepalingen naar voege van die, vastgesteld in artt. 3, 31, 91, 92 en 93 van het reglement op de strafvordering voor de Raden van Justitie enz., waardoor een einde zal worden gemaakt aan de willekeur der politie bij huiszoekingen in woningen van Chineesche ingezetenen, en in die bepalingen de leiding van dergelijke onderzoeken op te dragen aan een hogere politie-autoriteit dan thans gemeenlijk het geval is en daarin tevens de aanwezigheid van een Chineesch hoofd verplichtend te stellen, evenals te Batavia reeds de usance bestaat, den betrokken wijkmeester daarbij te doen assisteren.

40. het treffen der noodige voorzieningen, opdat niet zooals thans geschiedt, gestraften wegens kleine misdrijven en lichte overtredingen in de landsgevangnissen voor Inlanders en met hen gelijkgestelden hun straf ondergaan in gezelschap van ernstige delinquenten.

50. De herziening van art. 45 van het z.g. Inlandsch Reglement inzake voorloopige arrestatie en in bewaringhouden van verdachten, opdat aan genoemd artikel de onbedoelde rigoureuze werking, welke het thans tengevolge der zeer ruime redactie en door de eigendunkelijke uitlegging der politie-beambten vaak uitoefent, worde ontnomen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Rede van den Duitschen minister van koloniën.

Al moet bij het optreden van dr. Solf, den D. staatssecretaris van koloniën, als grootwoordvoerder over de koloniale wereldpolitiek der toekomst, onwillekeurig de vergelijking bij ons zijn opgekomen met „Jan zonder land” of met den Zwitserschen admiraal uit Offenbach's Grande-duchesse de Gêrolstein, toch is aan zijne den 21en December te Berlijn uitgesproken rede groote waarde niet te ontzeggen. Zoowel wanneer 't ten slotte tot vredesoverleg door minnelijke schikking mocht komen, als wanneer de Centralen in 't voordeel mochten komen, zoodat zij meer voorwaarden te geven dan aan te nemen hebben, heeft 't hoofd van 't koloniale departement nu reeds de aanwijzingen gedaan van Duitschlands verwachtingen en vredesvoorwaarden.

Na de theorieën aangehaald te hebben, waarop volgens verschillend inzicht, de vrede gebouwd zou kunnen worden, kwam hij tot de stelling: „De toekomstige vrede moet alle ziektekiemen wegruimen, die de catastrofe van 1914 mogelijk hebben gemaakt. Bij dit genezingsproces zal de koloniale toekomst van D. een groote rol spelen.” De ontwikkeling der hierbij aansluitende beschouwingen werd ingezet met deze andere stelling „dat het koloniale probleem onoplosbaar is, als de mogendheden niet aan een algemeene regeling beginnen met den wil om een vrede van rechtvaardige tevredenstelling te sluiten.” Hij acht de bevrediging niet mogelijk bij een herstel van 't status quo ante.

Hij werkte alleen voor Afrika zijn zienswijze uit, zonder daarom 't D. bezit in de Stille Zuidzee gering te schatten of te verkleinen. 't Donkere Afrika is een voorterrein van Europa geworden, 't zal in de geschiedenis een rol van toenemende betekenis gaan vervullen.

De steeds grooter wordende behoefte aan grondstoffen en de zorg voor een afzetgebied zullen de mededinging doen toenemen om de hulpbronnen van Afrika te openen. De verdeling van Afrika zooals deze in 1914 was, is een product van jonge ontwikkeling geweest, waarbij, naast verouderde aanspraken, meer of minder toevallige gebeurtenissen van beslissenden invloed zijn geweest. Vaak gaf durf of politiek instinct van ondernemende personen, door het sluiten van handige verdragen met inlandsche hoofden, aan hun vaderland een voorsprong in den wedloop om koloniaal bezit te krijgen. Innerlijke rechtvaardigheid ontbrak geheel aan de verdeling. Sommige landen bezitten massa's, die 't tachtigvoudige van 't moederland bereiken en die zij bij gebrek aan menschen en middelen niet tot ontwikkeling kunnen brengen. België, Frankrijk en Portugal verkeerden in die positie. Engeland, dat elders reeds ontzaggelijke gebieden bezit, heeft zich van Afrika ook weer een reuzendeel toegemeten. Daarentegen zag Duitschland zich op veel kleinere, verstrooid liggende bezittingen aangewezen.

A. M. CORNELISSEN
Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83c

SANITAIRE INSTALLATIËN.

VERLICHTING

VERWARMING

Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Joallerie Artistique.

Fabriek en Magazijn van Bijou
en Zilverwerk.

NOORDEINDE 21. TEL. INTERC. 8902
DEN HAAG

*Jeder Bijou uit ons
magazijn afkomstig is
een artistique geheel
en geeft den drager vol-
doening.*

Ontwerpen van bijoux en zilverwerk
worden gaarne verstrekt.

Vakkundige bediening.

Zichtzendingen staan ten dienste.

T. B. VAN DER POL
Daendelsstraat 1c 's-Gravenhage
Telefoon 5785 H.

Vertrouwd adres van prima Rijkleding voor
Dames en Heeren
en Avondkleding.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog.
Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Firma H. C. MORSINK Ez.

(JOH. H. MOHRMANN, v/h Lid der
Firma LEDEBOER & Co.)

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30
Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans
Boemboes
Agar-Agar
Chutney
Goela-djawa
Ketjap Bening
Geraspte Klapper

*Wees
niet blind
voor Uw
voordeel
en koop een*

Monarch

**Wahl
schrijfmachine**

met optel- en
afrekkapparaat.

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK, HASELAGER & Co.
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG

KEIZERSHOF

DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194-196 AMSTERDAM.

Mantels, Mantelcostumes, Costumerokken.

Dames OVERHEMDEN, in gestreept en effen
van af f 2.95 tot f 6.75
Waschechte zijden BLOUSES, gemoest f 5.90
COSTUMEROKKEN, prima coupe f 12.50

Wat moet in de plaats komen van de oude verdeling? Een onttrekking aan den Eur. invloed om de Inlanders weer aan hun lot over te laten, wordt door geen ernstig politicus verdedigd. Zekere philantropische kringen in Engeland propageeren 't denkbeeld van volkomen internationalisatie van de tropische gewesten, die dan onder een gemeenschappelijk bestuur van de beschermende Eur. staten zouden komen. Dr. Solf verwacht dat de hevigste stegenstand hiertegen uit Eng. zou komen. Maar afgescheiden hiervan is een dergelijke organisatie alleen denkbaar, wanneer 't solidariteitsbewustzijn van de Eur. staten daaraan ten grondslag ligt. Voordat de Eur. statengemeenschap hiervoor rijp wordt geacht, moet eerst 't bestaan van een internationaal geweten in internationale toepassing in Eur. zelf blijken. In afwachting hiervan zal men moeten vasthouden aan 't huidige stelsel en aan de verdeling van 't tropisch gebied onder de beschaafde staten van Eur. 't Vredesverdrag zal die verdeling op nieuwen grondslag moeten stellen.

Na de oude koloniale politiek zoo aangeprezen te hebben als voorloopig onvermijdelijk, voegde de spreker hier echter aan toe: toch ligt in den eisch van internationale controle, ja, in den als dwaas veroordeelden eisch van 't recht van zelfbestemming der inboorlingen een gezond beginsel. Hij zou nog liever spreken van „selbstzweckrecht". Dit moet 't doel der koloniale politiek zijn van den staat, die de ontwikkeling der kolonie op zich neemt. Ook voor Duitsland moet dit als eisch gelden, omdat 't een gevolg is van zijn wereldbeschouwing en omdat 't in zijn welbegrepen eigen nationaal belang is. D. zal, evenals de koloniale besturen van alle landen, om de ontwikkeling in dien geest te leiden, een harden strijd te voeren hebben met 't kortzichtig egoïsme. Ook zal gebrek aan ondernemende jonge mannen na de geofferde oorlogsverliezen moeilijkheden opwerpen. Bovendien blijft de vraag bestaan in hoever Afrika voor de vestiging van 't D. ras geschikt is. Maar in dit alles kan geen reden liggen om de taak en 't aandeel van D. niet ten volle tot hun recht te doen komen. D. staat er in al deze opzichten niet anders voor dan de overige koloniseerende mogendheden.

Europa zal geuwonger hebben naar Afr. producten. Dit zal groote verleiding meebrengen om roofofbouw te plegen, zonder acht te slaan op 't welzijn van Afr. zelf. Gewetenloze uitbuiting kan de natuurlijke schatten en de menschenkracht tot slachtoffer maken. Daar echter de Eur. voor alle ondernemingen zwarte arbeidskracht noodig heeft, is een gezonde ontwikkeling van de inheemsche stammen ook een Europ. belang. 't Gebruik van de schatten van den bodem en van de arbeidskracht moet stelselmatig verzekerd worden.

De verschuiving van de toevallige grenzen moet van dit gezichtspunt uit plaats vinden, naar den eisch van 't gemeenschappelijk belang van Europa en Afrika.

De landen, welke bewezen hebben de menscheid ook in den kleuring te respecteren en hun bestuur en organisatie dienovereenkomstig geleid te hebben, moeten bij de verdeling worden voorgetrokken. Volgens de in Engeland tegen D. gevoerde campagne, zou D. door zijn verleden na den oorlog elk recht verspeeld hebben weer Afr. stammen onder zijn hoede te krijgen.

Dr. Solf vraagt waar lord Robert Cecil de inlichtingen vandaan heeft, die hem deze conclusie hebben doen uitspreken. Hij wil niet loochenen dat 't verleden vlekken vertoont, maar 't D. zondenregister is bijlange niet lang of zwart als 't Engelsche. De vraag is echter: hoe dachten en handelden hoofd en leden van de koloniale besturen? Daarop kan men antwoorden: alle deskundigen weten, dat 't grondbeginsel, jaren geleden door Dr. Solf in den Rijksdag geformuleerd werd als „kolonisatie beteekent zending", en dat dit in de D., zoowel als in de Eng. politiek is toegepast.

D. stond eerst aan den aanvang van de ontwikkelings-taak. De oorlog heeft de toets geleverd, in alle koloniën zijn de inboorlingen D. trouw gebleven, zelfs onder de minst gunstige omstandigheden. Hij stelt daar uitingen van ontevredenheid en onvoldaanheid tegenover van de bevolking in Britsche koloniën, en 't gebruik van gekleurde troepen in Eur., terwijl hij 't cynisme hekelt, waarmede Eng. 't aanzien van blanken prijs geeft, door Duitschers door negers te laten geeselen.

Tijdens den oorlog heeft Eng. den roep te schande gemaakt, dat onder zijn vlag vreemd bezit veilig is, en na den oorlog wil Eng. nog de vernietiging van den D. handel, zooals Lloyd George weer pas openhartig heeft toegegeven.

Dr. Solf zegt zich bewust te zijn, dat bij deze gezindheid wensch en hoop van gemeenschappelijke opbouw van een koloniale toekomst een utopie blijft. Er zal dan oorlog zijn in vrede. Dr. Solf wensch 't echter anders. In alle landen moet een ommekeer komen, de vrede moet niet worden gebouwd op een theorie van 't uitdrijven van een partij ten voordeele van de andere. Ook Eng. zal dit moeten inzien. Nog vóór den vrede zal in alle landen de gezindheid moeten triomfeeren, waarmede alleen 't nieuwe Europa en 't nieuwe Afrika kunnen worden opgebouwd. 't Vredes-tractaat zal een nieuwe verdeling moeten geven, maar bovendien zullen alle landen nog in twee richtingen moeten samenwerken. Ten eerste kunnen voor 't bestuur en beheer beperkingen worden opgelegd in 't belang van protector en beschermden. Vervolgens kan, voor de oplossing van groote vraagstukken overleg leiden tot een richtsnoer voor allen. In beide richtingen is reeds vroeger werk verricht. Handelsvrijheid in Centraal-Afrika, vrijheid van scheepvaart op Kongo en Niger, bestrijding van den slavenhandel, e.d.m. In de toekomst zouden de aanleg van gemeenschappelijke verkeerswegen, bestrijding van epidemiën, enz. ook hiertoe moeten behooren. Door een stelsel van dergelijke verdragsregeling zou 't karakter van een gemeenschappelijke kolonie der Eur. staten, waarin de bezitters slechts de rol spelen van zaakgelastigden der algemeene organisatie, geleidelijk tot zijn recht kunnen komen.

In 't hier weergegevene liggen de beginselen waarop D. de Afric. politiek van de toekomst wensch te

richten, indien wij er nog bijvoegen dat de inboorlingen van militarisatie bevrijd moeten worden en blijven. Gelukt 't die bedoelingen te verwezenlijken, dan worden de voorwaarden voor een gelukkige ontwikkeling van Afrika en zijn bewoners voor de komende decennia als gewaarborgd beschouwd. De Duitschers voelen zich geroepen een goed stuk werk van deze grootsche taak op zich te nemen.

Palestina als jodenland.

't Kan wel zonderling loopen. Jerusalem was in handen van de Turken, die 't ook als mohamedaansche plaats van beteekenis gaarne moesten behouden. Duitsland maakte van zijn tijdelijken invloed gebruik om er Luthersche expansie van te doen uitgaan. Zij zijn er verdreven door de Britten, wier presbyteriaansche geestelijkheid dit in 't Kerstfeest hoog verkondigt en verheft. Naast deze hebben Italianen en Franschen aandeel aan de overwinning, zoodat de R. K. hun rechten mee kunnen doen gelden. Zelfs kunnen de Russen, die elders toen nog Turksche troepen gebonden hielden, zich een deel toekennen van de eer der herovering van 't heilige land. Eigenaardig strijden deze allen nu niet met en tegen elkander om 't alleenrecht, of om den vóórrang bij de toewijzing van 't bezit, maar schijnt een vrij groote en overigens zeldzame overeenstemming te bestaan over de bestemming van Palestina als immigratie-oord voor de Israëlieten en verwezenlijking van de plannen der Zionisten.

De Eng. regeeringsmededeeling, dat ze 't daarheen wil leiden een nationaal tehuis voor 't Joodsche volk te maken van Palestina, is niet alleen in de Europ. landen, die nu tot de Entente behooren, en door Amerika met instemming ontvangen, maar ook uit Rusland zijn nog bewijzen van hartelijke toejuichingen gekomen. Niet alleen de Joodsche pers is er hoogelijk mee inge-

GILISSEN & Co.

Kneuterdijk 16 - Tel. Nrs. 5093 & 7219 - 's-Gravenhage

Belasten zich met:
AAN- EN VERKOOP VAN EFFECTEN
VERZILVEREN VAN COUPONS
SLUITEN VAN PROLONGATIËN
OPENEN REKENING-COURANT
en nemen

GELDEN à DEPOSITO.

Firma EIJKENSLUIJTERS & TROMP

„LLOYD-GEBOUW", PIET HEINPLEIN.

Interc. Telefoon HAAG 1587 en 1588.

AGENTEN Stoomvaart-Maatschappij: Rotterdamsche Lloyd.
PASSAGE EN EXPEDITIE naar alle werelddeelen.
ZEE- EN MOLESTVERZEKERING.
ALGEMEEN ASSURANTIEKANTOOR.
HOOFDAGENTSCHAP Haarlemsche Brandverzekering-Mij.
AGENTSCHAPPEN: Hollandsch-Geldersche Hypotheekbank, Gorinchem; Maas- en Merwebank, Rotterdam.
AGENTEN der firma VAN STRAALEN, MONSIEUR & ERKELENS, Wijnhandelaren, Rotterdam, Den Haag, Den Helder.

Ned. Coöperatieve Spaar- en Credietbank

van Ambtenaren en Beambten.

Hoofdkantoor KEIZERSGRACHT 569 - AMSTERDAM
Telefoon 4297 Noord.

Credieten met en zonder persoonl. of zakel. zekerheid.
Spaargelden: Maximum rentegevende inleg f 5000.—.
Rentevergoeding 3,6 pCt.

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14

BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

„DE GLOBE",
Maatschappij van Verzekering op het Leven
(zonder of met geneeskundig onderzoek),
tegen Invaliditeit en Ongelukken.
Goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten.
Maatschappelijk Kapitaal ÉÉN MILLIOEN GULDEN.
Gevestigd: 'S-GRAVENHAGE, Plaats IIa.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Medan, Pekalongan, Probolinggo,
Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal,
Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 30.000.000.- Reserven f 14.800.000.-

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 65.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Delfshaven Feijenoord Glabshaven Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Seheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 6.900.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Barneveld Bodegraven Boskoop Coevorden Culenburg Delft Den Burg(Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermalsen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Harlingen Heerenveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Katwijk Leeuwarden Leiden Meppel Middelburg Oostburg Purmerend Schagen Schoonhoven	Sifedrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veenendaal Vlissingen Wildervank Woerden Ijmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
---	--	--

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

CREDIET- EN HANDELSBANK
voor Nederland en Koloniën

HEERENGRACHT 452 - AMSTERDAM

Verstrekt Credieten van f 1000.- af.

BLOM & VAN DER AA
ASSURANTIËN

AMSTERDAM, Beursplein 5 (Effectenbeurs).

TELEGRAM-ADRES: BLOMA-AMSTERDAM.

INTERC. TEL. NOORD:

Nos. 2247 - 3174 - 2192 - 7783 - 6704.

POSTBUS: 224 en 228.

BEURS: Nis 35/36.

Belasten zich met de uitvoering van
assurantie-orders, al of niet inclus
oorlogsgevaar, onverschillig van wel-
ken aard.

Coöperatieve
Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdkantoor: Rokin 55, Amsterdam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke
zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en
verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

nomen, de lofuitingen komen uit synagogen, kerken, tempels en moskeeën.

Nessim Bei, de Turksche Minister van Buitenlandsche Zaken, heeft van de hoogste mahomedaansche zijde gunstige gezindheid voor 't Jodenland uitgesproken. En van 't vaticaan is een uiting gepubliceerd, waaruit de goede gestemdheid van den Paus blijkt.

De Zionisten zullen dus, naar 't zich laat aanzien, ook behooren tot hen, voor wien de afschuwelijke oorlog toch zijn goede zijde heeft gehad. Weer een vraagstuk, dat er zijn oplossing door gevonden heeft. Maar toch is 't daarom nog niet zeker dat voor de eindbeslissing gemakkelijk algemeene overeenstemming zal zijn te vinden. Immers Engeland wil Palestina tot een zelfstandig staat maken, maar Palestina is nog geenszins geheel in Eng. handen.

Bij den vrede zullen anderen meespreken, en de andere partijen hebben niet gesproken van een onafhankelijk Joodsch Rijk. In welke verhouding zal 't staan tot de mogendheden die er rechten, toezicht, bescherming over zullen willen uitoefenen? Hierover zal nog wel een woordenstrijd van belang gevoerd worden, en van de uitslag zal 't afhangen of de Zionisten ten slotte in hooger of lager toon zullen jubelen.

**OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-
OVERZICHT.**

Toestanden in Tapanoeli.

Als uitgave No. 13 van het Bataksch Instituut is verschenen een nota over de toestanden in Tapanoeli en de Regeeringscommissie (van den heer Lieftrick), in opdracht van gemeld Instituut samengesteld, door zijn laborant den heer M. Joustra.

De vermoedelijke oorzaken der verschijnselen en gebeurtenissen welke in den laatsten tijd in Tapanoeli (de Bataklanden) bijzondere aandacht hebben getrokken, (getuige de berichten en beschouwingen in de dagbladen in Indië, zoowel als hier te lande) vormen het onderwerp van deze nota. Achtereenvolgens bespreekt de deskundige schrijver — hij kent de bewuste streken en hun bewoners uit eigen aanschouwing ter dege — de godsdienstige secten, de zending, de heeren-diensten en belastingen zoomede de invoering van het districtsbestuur. Deze punten beschouwt de heer Joustra in meerdere of mindere mate als factoren, die tot de jongste ontevredenheidsbetuigingen hebben bijgedragen.

De wijze waarop de Regeering gemeend heeft onderzoek te moeten doen naar de oorzaken der gisting (het zenden van hooger genoemden Regeeringscommissaris) juicht de schr. toe, in tegenstelling van Dr. R. Broersma, die in de N. R. Ct. van 25, 26 en 30 Oct. in krachtige bewoordingen zulks heeft afgekeurd.

Het West-Indische bankwezen.

Onder dit opzicht wijdt Mr. Dr. C. F. Schoch in het jongste Nummer van de Economist eene kritische beschouwing aan het jongste geschrift van Mr. G. J. Fabius: Het bankwezen in Nederlandsch West-Indië (No. 2 der monografiën van het Instituut voor Economische geschriften).

Vice-admiraal F. Pinke †.

Bij Kon. besl. van 15 September 1916 werd de admiraal Pinke ontheven van de betrekking van commandant der zeemacht en chef van het Departement van Marine in Ned.-Indië. Den 18den December 1916 gaf hij haar over, na 4 jaar en 8 maanden die functie te hebben vervuld. Den 1en Mei 1917 keerde hij in het vaderland terug, waarna hem met ingang van 16 Juli op zijn verzoek eervol ontslag uit den zeedienst werd verleend met dankbetuiging voor de vele, goede en gewichtige diensten aan den lande bewezen. Zeer kort daarna werd admiraal Pinke te Utrecht ten grave gebracht.

In het jongste Nr. van het Marineblad wijdt W. D. H. van Asbeck hartelijke en waardeerende woorden aan zijne nagedachtenis, waarbij tevens een plaats is gegeven aan de grafrede, gehouden door den oud-gouverneur-generaal A. W. F. Idenburg.

Ons Land.

In het Nr. van 13 dezer een redactioneel artikel: Nieuwe Indische politiek. Mr. H. van de Rivière ontwikkelt daarin o.m. het denkbeeld om onze toekomstige koloniale leiders te zoeken waar zulks tot heden nog niet geschied is.

„Tot nu toe „koloniseeren” wij met de welgestelden. Zestig, zeventig procent van onze bevolking heeft daaraan part noch deel. Er sluimeren onder die 60, 70 procent zeker groote talenten, groote intellecten, karakters, werkers, durvers, die nu in den regel in bescheiden verhoudingen blijven werken als de politiek ze niet toevallig naar boven werpt. Welnu, wij moeten die „besten” opzoeken en ze geschikt maken voor het Indische werk.....”

„Onze bedoeling zou dus zijn: Wij kiezen uit de beste leerlingen, die onze lagere scholen hebben doorgemaakt, zooveel als wij noodig hebben. Wij stellen den ouders voor geheel voor de opvoeding te zorgen en de jongens — zonder dwang — geheel voor een Indische carrière klaar te maken. Onder dat „geheel” verstaan wij zoowel de verstandontwikkeling en de karakter- en persoonsoontwikkeling als de ruimte en het gemak van beweging, noodig voor aanstaande koloniale leiders. En wij verstaan onder Indische carrière

zoowel de ambtenaars- als de vrije-beroeps-carrière...” Verder wordt in dit Nr. nog eens teruggekomen op het voorstel van den heer Boekhoudt om „de West” te verkopen.

Mededeelingen Ned. Zendinggenootschap.

Inhoud van deel 61, 4e stuk. De Hervorming en de Zending, door Dr. A. M. Brouwer. — Toespraken gehouden bij de opening van het nieuwe gebouw der Nederl. Zendingsschool te Utrecht (Prof. Dr. H. M. van Nes, Dr. A. M. Brouwer, Dr. J. Rauws, Z. Exc. de Minister van Koloniën). — Zelfonderhoud der gemeenten op Boeroe, door J. A. F. Schut. — Over het Oud-Talaoetsche huwelijk, door H. J. Stokking. — Een droevig sterfgeval (de moord op zendingeling A. A. van de Loosdrecht). — Belangrijke verschijnselen op Zendingengebied.

Tijdschrift voor het Buitenlandsch Bestuur

De Juli-afl. bevat 10. een uitvoerige beschouwing van controleur D. W. N. de Boer over den landbouw en de boschproducten in Toba en Habinsaran; 20. een artikel van den adviseur Volkscredietwezen O. P. Beseling over den Inlandschen bestuursambtenaar en de afdelingsbank; en 30. een nota van den gezaghebber B. Roep, getiteld: „Hygiëne op de Talaud-eilanden” en bestemd als bijdrage tot 's heeren Tillema's mooi en verdienstelijk werk „Kromoblanda”.

Nederlandsche Zendingssbode.

Het Nr. van 14 dezer bevat uitsluitend eene alfabetische naam- en adreslijst van zendingarbeiders in Oost- en West-Indië. Ook de adressen van de rustende zendingelingen met verlof zijn aangegeven.

De Tropische Natuur.

Afl. 9 van den loopenden jaarg. opent met het slot van het interessante artikel van Den Berger: Een uitstapje naar de Vorstenlandsche vulkanen (met ill.). — G. O. J. Jr. vervolgt zijn geïllustreerd artikel: Eenige Javaansche boktorren. — Edw. Jacobson schrijft weder iets over het rimboeleven in Sumatra. — Voorts korte bijdragen van H. Schroo Jr.: Nog eens:

Hotel Paulez,

Korte Voorhout :: Den Haag.

Vanaf 1 December en vervolgens iederen
namiddag van 3.30 tot 5.30 uur

Afternoon-Tea-Concert.

DE DIRECTIE.

**Gas-, Waterleiding- en Electriciteits-
Maatschappij**

voorheen I. SELTEN.

ROTTERDAM, Coolsingel 50, Telefoon Interc. 847.
'S-GRAVENHAGE, Lange Houtstr. 8, Tel. Interc. H 715.

Installateurs van
Gas-, Water- en Electr. leidingen.

BADEN, GEYSERS EN
SANITAIRE ARTIKELEN.

Steeds voorradig:
PHILIPS GLOEILAMPEN,
in alle lichtsterkten.

HET UNIFORMHUIS

Civiel- en Uniformkleeding
Tropen-Uitrustingen

N.-Z. VOORBURGWAL 130

AMSTERDAM

De Nederlandsche Spaarkas

AMSTERDAM, Rokin 95, Bijkantoor te BANDOENG.
Bijkantoor te 'S-GRAVENHAGE, Stephensonstraat 49.

Kapitaalvorming, Uitzetfondsen, Studiebeurzen, Stortingen
van f 2.50—f 50.— per maand.

Vraagt gratis prospectus aan: het Hoofdkantoor, de Bijkantoren of aan: den Oud-Dir. Bijkantoor Bandoeng, H. VOLTEN, tijd. adres 's-Gravenhage, Kon. Emmakade 128; den Inspecteur, W. WEIJNE, Dibbetsstraat 83, Den Haag.

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam

Kapitaal f 29.144.400.—

Reservefondsen = 18.910.000.—

Bijzondere Reserve = 2.000.000.—

— ALLE BANKZAKEN —

Haagsche Levens- en Spaarverzekering Mij

Barentszstraat 2a

's-Gravenhage

VERLEENT CREDIETEN

..... tot elk bedrag

Billijke voorwaarden

Discrete afdoening.

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke of persoonlijke zekerheid, al dan niet met inpandgeving polis levensverzekering.....

N.V. „Voorschotbank de Nederlanden”
Frederikstr. 2 Kapitaal f 1.000.000 's Gravenhage

Geeft 4, 5% Schuldbricven uit in stukken van f 1000.—, f 500.— en f 100.—, onder Trustee-toezicht.

„Vesta”

Maatschappij van Levensverzekering.

Hoofdkantoor :

Jansbuitensingel 5,

ARNHEM.

HYPOTHEEKBANK voor AMERIKA

Directeur: H. S. GRATAMA Jzn. DEN HAAG.

5 0 / 0 PANDBRIEVEN

na 10 jaar opvorderbaar
à 100 0/0.

Verkrijgbaar tegen **98 1/2 0/0**

Vespa cineta als poppenroover en van J. J. S.: Viviparie bij Phalaenopsis Schilleriana Rechb. F.

Het Nederlandsche Zeewezen.

Het Nr. van 16 Dec. bevat het 9e vervolg van A. F. H. Dalhuisen's belangrijke „Korte beschrijving van de exploratie van Noord Nieuw-Guinee en van de Duitsch-Nederlandsche grensexpeditie in de jaren 1909 tot en met 1911". Een kaartje van Nieuw-Guinea omvattende het geheele exploratiegebied en veel interessante kiekjes zijn aan den tekst toegevoegd.

Onze Koloniale Landbouw.

In de uitgave „Onze Koloniale Landbouw", die onder redactie van Dr. J. Dekker wordt uitgegeven (H. D. Tjeenk Willink, Haarlem), is de tweede druk verschenen van De Koffiecultuur, door J. Hagen (no. VII van de reeks). Als no. XII der reeks verscheen een werkje over Vezelstoffen, van de hand van Prof. Dr. G. van Iterson Jr. Het is goed geïllustreerd en bevat een groot aantal gegevens over harde touw- en borstelvezels (agave, manillahennep of abaca, klappervezel, aren-vezel); fijnere textielvezels (katoen, rami, jute-achtige vezels); vulmaterialen (kapok, plantenzijde); vlechtmaterialen (rotan, bamboe, pandan, poeroen); papiervezels.

De agave-vezels en de kapok worden het uitvoerigst behandeld. (N. R. Ct.).

Boschbouwkundig tijdschrift Tectona.

Inhoud van het Sept.-Nr.: Cordes: De djatibossen op Java. Hoofdstuk III. Het djatibosch (slot), door Dr. H. ten Oever. — Reisdeclaraties, door K. C. Jaski. — Bevolking en boschbranden. — Geperst hout in Indië, door v. D. — De boschbouwschool in de Philippijnen. — Verslag van den dienst van het boschwezen in Ned.-Indië over het jaar 1915, door F. W. S.

Geneeskundige periodieken.

Van het Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië verscheen afl. 4 van deel 57, bevattende o.m.: Jaarverslag van de Landskoepkinrichting en het Instituut Pasteur te Weltevreden over het jaar 1916, door Dr. A. H. Nijland. — Waarnemingen gemaakt tijdens eene vaccine-inspectie op Atjeh, door Dr. J. Samuels. — De rol van de huisrat in de epidemiologie der pest, door Dr. O. L. E. de Raadt. — Over de biologie van mus concolor (de kleine huisrat), door Dr. L. Otten. — Syphilis en gonorrhoe eener Javaansche koelie-bevolking, door Dr. J. C. J. C. Smits (vervolg).

Het bijblad bevat het verslag van den dienst der pestbestrijding over het derde kwartaal 1916.

Verder verschenen de eerste drie Nrs. van jaarg. 1917 van het Tijdschrift voor Inlandsche geneeskundigen, waarin o.a. over de reactie van Pirquet in de tropen, door Dr. H. Schut — Rattebeetziekte, door Wasidin. — Albuminurie en glycosurie, door C. D. de L. — De insufficiëntie van de bijnier bij malaria, door C. D. de L. — De herkeuring van de verschillende soorten van anophelinen, door A. Mochtar. — Longbloeding bij tuberculose.

Zending van de Loosdrecht †.

In No. 36 van de Banier vindt men uitvoerige bijzonderheden over den tragischen dood van zending A. A. van de Loosdrecht, die den 26en Juli j.l. in Bori (Toradja-landen) verraderlijk werd vermoord. De Ned. Zendingsbode van 21 Dec. bevat een uitvoerig uittreksel van dit verhaal.

Locale Belangen.

Afl. 5 van den 5en jaarg. bevat een kort artikel van H. Heetjans over „Pasarbouw" in Indië.

Indië Weerbaar.

Bij de Alg. Uitg. Mij. te Amsterdam verscheen een brochure, getiteld: Waarom en hoe moet Indië weerbaar gemaakt worden. De schrijver luitenant F. Kroon (leeraar aan de Kon. Mil. Academie) behandelt het onderwerp van zuiver objectief standpunt en meent dat zijn werk niet overbodig is, omdat de ter zake reeds bestaande literatuur of hoofdzakelijk slechts genietbaar is voor menschen van het vak, of wel doortrokken is van een zóó felle propagandistische strekking, waarbij het betoog vertroebeld wordt door persoonlijkheden, dat het vormen van een onbevangen oordeel den leek vrijwel onmogelijk is.

De Handel.

No. 12 van jaarg. 1917 bevat o.m. een artikel (met kaartje) over Palembang (welke residentie zich snel ontwikkelt in de laatste kwarteeuw). Verder mededeelingen over het staatsmijnbedrijf in Djambi (ontleend aan het Koloniaal Weekblad). — Ten slotte het eerste gedeelte eener beschouwing over de kina-cultuur en haar administratie.

Bandera Wolanda.

In No. 216, gedateerd 31 Aug. 1917, een artikel van S. over de Amerikaansche vliegmachines in gebruik bij het Ned. Ind. leger, gevolgd door bijzonderheden over de opleiding tot vliegenier aan de Atlantic Coast Aeronautical Station (ontleend aan het Indische Nieuws van den Dag).

Indologenblad.

Het Nr. van 20 Dec. geeft een uitgebreid verslag (openingswoord, gehouden voordrachten, debat) van 't congres van Indische studenten, gehouden te Leiden op 23 en 24 Nov. 1917.

Geïllustreerd Weekblad Indië.

No. 38 bevat o.m.: De Chineezers in Oost-Indië (met het portret van een luitenant-Chinees in ambtsgewaad, zooals het onderschrift luidt, maar is dit geen schrijffout voor „mandarijnengewaad"? — Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel (met portret). — De beteekenis van de Bataafsche Petroleum Maatschappij voor Nederland en zijn koloniën, door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). — Op en langs de Barito. Herinneringen uit een Indisch moerasland, door P. te Wschel.

Iets over Suriname.

Aldus de titel van een stukje in het 15 Dec.-Nr. van

„Orang Peladang" (orgaan voor leerlingen der M. K. L. S. te Deventer), dat hoofdzakelijk handelt over de naamsafleiding van Suriname. Het is ondertekend Herman Luitink en bevat niets nieuws, daar men hetzelfde (zoo goed als letterlijk) terug vindt in de Encyclopaedie van West-Indië, hetgeen de schrijver wel eens had kunnen zeggen.

De Indische Mercur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 51: De suiker en de oorlog (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerlig. — Reisindrukken en koffieplantages in Guatamala (met ill.), door J. van Driest. — Cinchona robusta, door A. Groothoff. — Lasioderma in Deli en zijn bestrijding. — De bestrijding van den cacaokanker op de onderneming Kemiri. — Een en ander over Cassia vera, door C. J. de Vogel. — Oliewinning uit zaad van Heva brasiliensis.

Ingezonden.

Coöperatief wonen.

Deze verbetering van eigene economische belangen is evengoed toepasselijk in Oost en West als in Nederland en daarom trekt het me bijzonder aan, er juist in dit blad eens iets naders van te vermelden. De redactie verzoekt me echter vooral beknopt te zijn, dus dit moet op den voorgrond staan.

Het doel is hoofdzakelijk eigendom te verkrijgen van het zelf bewoonde huis, zonder meer te betalen dan in gelijksoortige huurhuizen. Eene ruim dertigjarige ondervinding te Haarlem, heeft zonneklaar de mogelijkheid daarvan aangetoond, dus daar kan ik beginnen met mij op te beroepen. Van meer belang voor de lezers van dit tijdschrift acht ik het dan ook aan te vangen met de mededeeling, dat een tijdelijk verblijf voor deze materie wel degelijk levensvatbaarheid bezit.

Lidmaatschappen van coöperatieve woonverenigingen kunnen namelijk steeds overgenomen worden en verhoogen voortdurend in waarde. Tijdelijk verblijf is daarom in geen geval een beletsel, terwijl het zelf oprichten eener vorenbedoelde vereeniging doorgaans nog voordeliger is, dan overname van een lidmaatschap.

Het ligt geheel in de lijn voor de leden der Ver. O. en W., gaandeweg met coöp.-wonen bekend gemaakt te worden, daarom zal ik er nu en dan iets van vermelden. Indien de lezers de bijzonderheden even aan mijn adres willen berichten, in zoover zij daaromtrent inlichtingen wenschen, kan ik die in dit tijdschrift beantwoorden en aldus zeer waarschijnlijk tevens anderen lezers van dienst wezen.

M. P. DE CLERCQ.

Zijweg 21, Haarlem.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

„HUIZE ZEELANDIA"

Pension van Statenlaan 100
den 1sten Rang. DEN HAAG.

Telefoon Schev. 2231.

PRIMA REFERENTIËN. BILLIJKE PRIJZEN.

Aanbevelend, Mevr. J. KOOPMAN.

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-
Mode Magazijnen.
Handschoenen.

HEILGYMNASTIEK en MASSAGE
Joh. MEBIUS. Scheveningen.
Badhuisweg 67. Telef. 5.1850.

PELTERIJEN.
Alle onze Pelterijen met 10 pCt. korting.
Ziet onze Etalages.
Fa M. & J. TOEMAN,
Telef. 2009. - DEN HAAG. - Spuistraat 67.
Het bekende adres voor Kantten en Festons.

CLASIE, CASPERS & Co
Specialiteit in Imitatie Antiek-Meubelen
Complete Woning-Inrichting
PRINSEGRACHT 699 TELEFOON 3739
bij de Leidschestracht
AMSTERDAM.

OLYMPIA THEATER
Prins Hendrikplein. Telefoon 9521.
Vanaf Vrijdag 28 December
Een nieuwe film uit de fabrieken van
ARMANDO VAY
Sensationeel!
„La Danseuse Masquée"
ARMANDO VAY bekend door de films:
„HET CIRCUS DES DOODS"
„JOCKEY DES DOODS".
Verder uitgebreid prog. amma.
Plaatsbespreken aanbevolen.

Hotel de Oude Doelen
In het groote Restaurant Maaltijden volgens de Kaart en tegen vaste prijzen:
Lunch f 3.= per couvert
Diner Concert . . . f 5 = idem.
Souper Concert . f 3.= idem.
„THÉ CONCERT"
Thé Complet f 125 p. p.
DE DIRECTIE.

RIPPEN
Pianohandel
PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAT 17.
Tel. 4683.
Verhuren Stemmen

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“,
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuijtsstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

L. E. NIEUWENHUIZEN
LFIDEN - HOLLAND

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)

Huishoudgroenten merk „Sleutels“

SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

Parkhotel
van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Con- versatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admmissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitslui- tend voor Dames en Kinderen.

Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pens ons, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West“, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
- Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
- S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
- W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
- IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere infor-
maties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
- MAS SAMSI, Leraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam —
Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen“ **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen“ **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

- I. **Onze West: De Kolonie Suriname**, door REMAN IRUS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
- II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás“ te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankkosten
- No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankkosten.
- No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankkosten.
- No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankkosten.
- No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

Restaurant „DE TWEE STEDEN“
DEN HAAG.

Dagelijks
Diner- en Thé-Concert.

Lunch f 2.50 - Diner-Concert f 4.- - Thé complet f 1.-.

TELEFOON H 7057

C. P. A. NICOLAÏ
Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN
Ruime keuze. - Nieuwste Modellen.
Dunklerstraat 33 hoek
Valeriusstraat.

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal:	Hoofdkantoor:	Filiaal:
's-Gravenhage	AMSTERDAM	Arnhem

Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493. Interc. Tel. 389. Tel. 280.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van 15.- p. mnd of 150.- p. j. af.
VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Aldeeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

VAN VEEN's Bedden - Matrassenmagazijnen
Hartenstraat 14-18-20, Tel. Interc. 8399 N AMSTERDAM
Ceintuurbaan 354, Telefoon Zuid 6174..

Aanbevolen Speciaalzaak voor het inrichten der Slaapkamers

LEVERINGEN DOOR HET GEHEELE LAND.

2de Hands Meubelmagazijn
J. C. FERON,
VEENKADE 20 DEN HAAG
STEEDS IN- EN VERKOOP.
Atelier voor herstellingen en veranderingen.
Gevestigd sedert 1880.

C. P. MEIJS Lzn.,
Prins Willemstraat 2-4, SCHEVENINGEN, Tel. Sch. 652

FABRIKANT VAN
Hotel-Restaurant-Fornuizen

Nieuwste systeem. Attesten ter inzage.

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

AUG. SAVELKOUL.
INDISCHE UITRUSTINGEN VOOR HEEREN EN DAMES.
Heerenkleeding naar Maat.
Batavia — Semarang — Soerabaya — Bandoeng
Amsterdam, Singel hoek Heiligeweg.
Vraagt den Geïllustreerden Catalogus der Dames- of Heerenafdeeling.

Een „BINTANG” Rijwiel is en blijft een waardevol geschenk.....
Rijwielmagazijn „BINTANG”,
Newtonplein 152 's-Gravenhage
Telefoon H 2357.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

F. C. DE BRUYN
Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.
Vraagt Prijscourant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

AUTOMOBIEL-TECHNICUM
Charlotte de Bourbonstraat 63-65. 's Gravenhage
Directeur: G. F. STEINBUCH e.c.ing., Corn. Speelmanstraat 42, Tel. 204.
Cursussen voor Automobilbestuurders, voor
Chauffeurs en voor Reparatteurs.
Prospectus op aanvraag.
Bij voldoende deelname speciale DAG- of AVOND-
cursussen te organiseeren voor verlofgangers.

J. J. CREZEE,
3de Obrechtstraat 179a - Den Haag,
geeft de hoogste waarde voor alle Opruimings-
goederen, geheele
of gedeelten van Inboedels, oud Papier, Fles-
schen, Metalen, gedragen Kleederen, Tapijten,
enz. enz. enz.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
Voor het winterseizoen ALLÉS op het
gebied van
Warme Onderkleeding
voor Dames, Heeren en Kinderen.

**DIEREN-
TUIN**
Den Haag
Aangifte voor het Lidmaatschap
kan dagelijks geschieden ten kantore
Benoordenhout 2 en bij den Portier
aan het hoofdhek.
Invullingsbiljetten en voorwaarden
worden ook op verlangen toege-
zonden.
De contributie gaat in met de
maand, volgende op die van de
aangifte. Voorloopige toegangsbe-
wijzen worden dadelijk verstrekt.
Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium,
Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorlopend toezicht,
Societeit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen.

Tel. Interc. H. 447.
Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15
's GRAVENHAGE

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL.
Grand Salon de Rafrâichissements NOORDEINDE 44,
Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

DENS' Schoenenmagazijn
SPUI No. 6, bij de Lange Poten. DEN HAAG.
Filialen: Tilburg en 's-Hertogenbosch.
Grootte sorteering
Avond- en Gelegenheid-Schoeisel

**GIJP's Alcoholvrije Groe
MOSKOWA**
(Gedeponseerd).
is verwarmend, smakelijk en zuiver.
Vraagt Uwen winkelier en bij de
fabrikanten Fa. GIJP & Co., Tel. H. 2962.

**Regulateurs
Westminster Carillons**
SPECIAAL VOOR INDIË.
ZENITH en WALTHAM HORLOGES
in goud en zilver.
Grootste sorteering. - Laagste prijzen.
J. A. J. REMMERS, Molensstraat 35.....
t/o de Oude Molstr.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 's GRAVENHAGE. Tel. H. 1403
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant 1e Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.
POLMAN, HOELEN & Co.
KANTOOR: WEERDJESSTR. 83 ARNHEM TELEFOON INTERC.
No. 945.
Verhuizingen onder garantie.
Bergplaats voor Inboedels.

J. FONDERIE Jr. Kort Achterom No. 17,
(achter de Veenestr.)
's Gravenhage, Tel. 6102. - Gevestigd sedert Ao 1839.
Specialiteit in: STAALWAREN.
Grootte sorteering in TAFEL- en DESSERTMESSEN
ZAKMESSEN, SCHEERMESSEN,
SCHEERAPPARATEN SCHAREN.

Holland-Canada Hypotheekbank, 's Gravenhage
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.
5 pct. PANDBRIEVEN
tegen beurskoers. Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim f 13.000.000.—.